

נטייה מינית וזהות מגדרית – רקע תיאורטי

"הדבר הקשה ביותר בעולם הוא להיות מישהו שאינך"
פרופ' ליאו בוסקילה

"מה זה הומוסקסואליות?"

הומוסקסואליות היא נטייתם המינית של גברים ונשים הנמשכים לבני מינם. הנטייה המינית מוגדרת על פי מינו של מושא המשיכה הרגשית והארוטית של אדם. על רצף הנטייה המינית נמצאים מלבד הומוסקסואלים ולסביות גם הטרוסקסואלים, הנמשכים לבני המין השני, וביסקסואלים - הנמשכים לשני המינים.

נטייה מינית היא אחד ממרכיבי הזהות המינית - הגדרה המתייחסת להיבטים שונים במיניות האדם:

- **זהות ביולוגית:** נקבעת על-פי המבנה הפיזיולוגי (איברי המין והרבייה, המבנה הגנטי וההורמונאלי).
- **זהות מגדר:** התחושה הפנימית, כגבר או כאישה.
- **התנהגות מגדרית:** מאפיינים הנחשבים לגבריים או נשיים (כגון: שפת גוף, מקצוע, לבוש ועוד).
- **נטייה מינית:** למי אני נמשך/ת? במי אני מתאהב/ת?
- **התנהגות מינית:** עם מי אני מקיים/ת יחסי מין? איך אני מקיים/ת יחסי מין?

נושא הזהות המינית חשוב במיוחד בגיל ההתבגרות, בו מתגבשת זהותו של המתבגר בכלל וזהותו המינית בפרט. מתבגרים להט"בים (לסביות, הומוסקסואלים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים) עוסקים בבירור היבטים שונים הקשורים לזהותם המינית ומתמודדים עם בעיות ייחודיות, העלולות להשפיע על מצבם הנפשי ועל התנהגותם.

"מתי הבנת שאתה הטרוסקסואל?" (לא... זו לא טעות דפוס...)

תהליך גיבוש הזהות המינית מתחיל כבר בילדות המוקדמת. עבור כל הילדים גדילה היא תהליך של גילוי מתמשך של זהותם בעיני עצמם ובעיני אחרים. אנו גדלים בחברה הטרוסקסואלית ("סטרייטית") המספקת חיזוקים להתנהגות הטרוסקסואלית (גברים לא בוכים, בובות זה לבנות וכדומה) והופכת הפנמה של ערכים אלה לחלק בלתי-נפרד מתהליכי החיברות של כל מתבגר, לצד הפנמת מטענים שליליים הקשורים בהומוסקסואליות. ההקשר היחיד שבו מתבגרים נתקלים במושג "הומוסקסואליות" הוא שלילי – כמושא לגיחוך, לעג או רחמים. הבעיות שמחן סובלים להט"בים קשורות רובן ככולן ליחס החברתי השלילי שלו הם זוכים.

"מה?! גם אצלנו יש לסביות?"

מרבית בני הנוער המתלבטים בזהותם המינית נוטים לא לשתף את סביבתם בהתלבטויותיהם ולהסתגר ב"ארון". לחשש זה מחשיפה יש לא פעם בסיס מציאותי. הארון הוא הניגוד המוחלט לקרבה, ליחד, לשייכות, לחום ולהבנה. העדר המרכיבים האלה בחייו של אדם יוצר סביבה לא אנושית, לא בריאה ומחיר שמירת הסוד יכול להיות גבוה מאוד. החיים בתוך הארון לאורך זמן מהווים נטל רגשי כבד, והם מעיקים ומלחיצים. הצורך להיחלץ מהבדידות והכמיהה לקרבה הם הכוח המניע לשתף. היציאה מהארון מהווה נקודת מפנה בגיבוש הזהות ההומוסקסואלית, ומובילה לקבלה עצמית ולחיים שלמים ובריאים יותר.

"מה אנחנו כמורים יכולים לעשות?"

המתבגר הלהט"ב מתמודד בתחילת גיבוש זהותו הלהט"בית עם בעיות נוספות מעבר לאלה הנורמטיביות לגיל ההתבגרות (חברתיות ופסיכולוגיות כאחד). בעיות אלה ואחרות אינן נובעות מהזהות הלהט"בית עצמה, אלא מהיחס כלפי הלהט"בים, על-ידי החברה ועל-ידי עצמם. עיצוב האקלים החברתי ובתוכו התייחסות חיובית להומוסקסואליות כאחד מהביטויים הלגיטימיים של המיניות האנושית, הוא מסר חיוני להטרוסקסואלים ולהומוסקסואלים כאחד. צעירים הנמצאים בתהליך הגילוי העצמי של נטייה מינית הומוסקסואלית זקוקים למידע אמין על התופעה, להיכרות עם מודלים בוגרים חיוביים של חיים מאושרים, מודלים של זוגיות חד-מינית והיכרות עם צעירים אחרים כמותם. הם זקוקים ליחס חיובי ומעודד מצד כלל האנשים המשמעותיים בחייהם, ולא רק במסגרת המשפחה, כדי שיוכלו לקבל את עצמם.

כמערכת חינוך אחראית ומתקדמת מוטלת עלינו האחריות ליצור סביבה שבה האפשרות להיות להט"בים היא מוכרת ולגיטימית. כמורים, עלינו להכיר וללמוד את הנושא על מנת להוות דמות משמעותית עבור המתבגרים בכלל והמתבגרים הלהט"בים בפרט.

אז מה אפשר לעשות?

- להעביר לבני נוער מסר כי הומוסקסואליות אינה קללה אלא עוד ביטוי של אהבה, אינטימיות ומיניות האדם.
- לראות את המלחמה בהומופוביה ובאפליה כנגד הומוסקסואלית כאתגר, ולהגיב מייד, כדמות משמעותית לתלמידים, על כל תופעה של הומופוביה.
- לא להניח מראש שכל קשר זוגי הוא בהכרח הטרוסקסואלי, ולהשתמש בשיחות עם מתבגרים בשפה ניטרלית עד כמה שאפשר, או בכל האופציות הקיימות. לדוגמה: "האם יש לך קשר זוגי?".
- לתמוך ברגשותיהם של המתבגרים ולהעריך אותם אם הם משוחחים עמכם על הנטייה המינית שלהם.
- להעניק למתבגרים תחושה של דיסקרטיות, כך שיבינו שכל מה שנאמר, יישאר עמכם. אם אינכם מסוגלים להעניק תחושה זו, אמרו זאת מראש לבן/ת השיחה שלכם.
- לא לעודד מתבגרים ולהאיץ בהם "לצאת מהארון" בפני ההורים. הם צריכים לעשות זאת בקצב שלהם, מכיון שהם אלה שיצטרכו לחיות עם התוצאות, ולא אתם.
- לקרוא על הנושא וללמוד עליו ככל האפשר לפני שאתם משוחחים עם התלמידים. וודאו שהמידע שלכם מעודכן. הפנו את התלמידים לביבליוגרפיה המציגה הומוסקסואליות באור חיובי.
- לאמץ מדיניות שאינה מפלה בבית-הספר. מדיניות הכוללת בתוכה התייחסות לנטייה מינית העומדת במקום שווה להתייחסות לגזע, מין, דת ועוד.
- אם קשה לכם, הפנו את המתבגר/ת למישהו/הי שיכולים לתמוך, ובו בזמן עבדו על הסטריאוטיפים והדעות הקדומות של עצמכם בנושא זה. הבעיה היא הומופוביה ולא הומוסקסואליות.

דברים שכדאי לדעת

מילון מונחים שימושי בנושאים הקשורים לזהות מינית:

- 🔖 **להט"ב:** ראשי תיבות של לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים.
- 🔖 **הומוסקסואליות/לסביות:** הומוסקסואליות היא הנטייה המינית של גברים ונשים הנמשכים מבחינה רגשית, ארוטית ומינית אל בני מינם.
- 🔖 **תפקידי מגדר:** מערכת החוקים שקבעה החברה כדי להורות לנו כיצד אנו אמורים להתנהג על פי המין שלנו. תפקידי המגדר נקבעים ע"י התרבות וחלים על האדם מרגע לידתו.
- 🔖 **יציאה מהארון:** משמעות המונח היא הצהרה של האדם בפני אדם אחר על היותו ומוסקסואל/לסבית (למשל בפני ההורים, בפני אדם הומוסקסואל/לסבית אחר). בכל פעם שהומו/לסבית נמצא בסיטואציה חברתית כלשהיא, נשאלת השאלה האם כדאי/צריך לספר לאדם האחר ולכן, היציאה מן הארון מלווה את ההומו/לסבית לאורך כל ימי חייהם.
- 🔖 **נטייה מינית:** לכל בני האדם נטייה מינית כלשהיא. המושג נטייה מינית מציין את המין של מושא המשיכה המינית והרגשית העיקרית של האדם.
- 🔖 **זהות מגדרית:** תפיסת האדם את עצמו כאישה או כגבר. כלומר, מידת ההתאמה בין ההתנהגות של האדם לבין ההגדרה החברתית והתרבותית של תפקידי המגדר.
- 🔖 **טרנסג'נדר:** מונח המשמש כשם כללי למגוון רחב של "זהויות מגדריות" שבהן אין די במינו הביולוגי של האדם כדי ללמוד על הופעתו החיצונית, על התנהגותו החברתית או על תפיסתו את עצמו כגבר או כאישה.
- 🔖 **הומופוביה:** תופעה הכוללת פחד, רתיעה וסלידה מהומוסקסואלים. תופעה זו מתבטאת בעוינות גלויה או סמויה כלפי הומוסקסואלים, לעתים עד כדי מעשי אלימות (כאשר התופעה מתייחסת להיבטים הייחודיים ללסביות היא נקראת לסבופוביה).
- 🔖 **קהילה:** המונח המקובל הכולל את ציבור קהילת הלהט"ב (ההומוסקסואלים, הלסביות, הביסקסואלים והטרנסג'נדרים).
- 🔖 **גאווה:** ברמה האישית זהו שלב בתהליך גיבוש הזהות ההומוסקסואלית/הלסבית של הפרט, הכולל התגברות על הומופוביה מופנמת, וקבלת התווית "הומו" או "לסבית" כבעלת משמעות חיובית. ברמה החברתית המונח מתקשר להתארגנות הקהילה ההומו-לסבית כקבוצה פוליטית במאבק למען עזרה הדדית, שוויון זכויות ונראות חברתית.

ניתן לקרוא עוד באתר האינטרנט של חושן – חינוך ושינוי

www.hoshen.org

חוש"ן – חינוך ושינוי

חוש"ן הוא מרכז החינוך וההסברה של קהילת הלהט"ב (לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים) בישראל. זהו מוסד ללא כוונת רווח, הפועל מאז שנת 2004 לשינוי הסטריאוטיפים כלפי להט"ב ולהכשרת אנשי מקצוע לעיסוק בנושאים הקשורים לקהילת הלהט"ב.

הפעילות העיקרית של ארגון חוש"ן היא פעילות "הסיפור האישי" – מפגשים עם מנחים ומנחות מהארגון, כולם להט"בים החושפים את סיפור חייהם האישי ומקיימים דיון בשאלות הקשורות לקהילה הגאה ולזהות מינית ומגדרית. דיאלוג זה מאפשר הסרת דעות קדומות וסטריאוטיפים נפוצים.

נוסף לכך, ארגון חוש"ן מקיים ימי עיון והכשרות לצוותי חינוך ולסטודנטים לחינוך (לגיל הרך, יסודי ועל יסודי). הכשרות אלו משלבות, לצד הצגה של סיפורים אישיים, גם הרצאות עיוניות בנושאי מגדר ומיניות. הפעילות מאפשרת היכרות עם מאפייניה ועם צרכיה של קהילת הלהט"ב, יוצרת דיון בדילמות ובסוגיות הרלוונטיות לאוכלוסיית הלהט"ב בהקשרים הרלוונטיים לקהל היעד, ומעניקה כלים מעשיים להתמודדות עם סוגיות אלו. מדי שנה לוקחים חלק בפעילויות הארגון כ-30,000 איש ואישה.

